

Libellen in Drenthe

René Manger

Libellen in Drenthe

René Manger
Gerard Abbingh
Hans Schinkel
Jan Joost Mekkes
Roelof Jan Koops

Vroege glazenmaker *Aeshna isodeles*

Deze middelgrote oranjebruine glazenmaker heeft bovenop het begin van het achterlijf een gele vlek die op een brede spijker lijkt. Dankzij haar transparante vleugels en haar groene ogen is de vroege glazenmaker makkelijk van de bruine glazenmaker te onderscheiden. In Nederland is deze soort vrij algemeen, in Drenthe zeldzamer maar de laatste jaren toenemend.

Biotoop

De vroege glazenmaker komt hoofdzakelijk in laagveen-gebieden voor en dan met name bij verlandingsvegetaties en matig voedselrijke wateren. Laagveenmoerassen met krabbenscheer hebben de voorkeur, maar ook in kleinere sloten of kanalen waar weinig krabbenscheer groeit, kan deze libel zich voortplanten. Bij plassen en venntjes, die niet te veel beschadigd zijn en enigszins beschermd liggen komt de vroege glazenmaker ook voor. Het voorkeursbiotoop lijkt gekenmerkt te worden door een combinatie van ondergedoken waterplanten met een hoge overbegroeiing. Op de zandgronden is deze soort te vinden bij matig voedselrijke wateren.

Leefwijze

De vroege glazenmaker is één van de eerste glazenmakers die in de loop van het jaar verschijnt. Vanaf eind april tot in augustus kan men haar zien, de piek in aantallen ligt in juni. Eieren worden afgezet in dode, vaak stijvende delen van planten, maar ook in levende planten, onder andere in bladeren van krabbenscheer. Na zes tot zeven weken

komen de eieren uit. De larven zijn vooral te vinden tussen waterplanten. Ook tussen wortels van planten in de oevervegetatie kunnen larven aangetroffen worden. Na één of twee jaar sluipt de larve uit, de imago's kunnen dan ver van hun uitstapwater aangetroffen worden.

De vroege glazenmaker vliegt vooral in de middag en heeft een voorkeur voor zonnige plaatsen. Het lijkt er op dat deze soort bij het kiezen van een voortplantingswater eig kieskeurig is met betrekking tot de temperatuur.

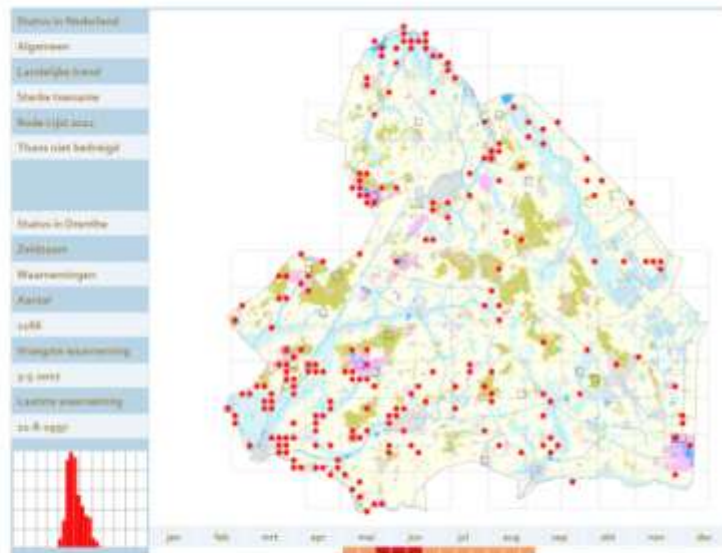
Lange de oever van het voortplantingswater bezetten de mannetjes een territorium, dat tot wel 30 meter lang kan zijn. De paring vindt vaak plaats in bosjes of in de hogere oevervegetatie van riet of lastodde. Na de paring zetten de vrouwtjes de eieren solitaer af.

Verspreiding

Deze glazenmaker komt vooral in Laag-Nederland voor en veel minder op de zandgronden. In Drenthe was hij tot 10 jaar geleden vrijwel alleen te vinden in de Kop van Drenthe, bij de grens met Groningen en in het zuidwast van de provincie rond Meppel, dichtbij NP Weerribben-Wieden. De laatste jaren wordt deze libel ook in de meer oostelijk gelegen delen van Drenthe waargenomen en lijkt het erop dat de vroege glazenmaker bij steeds meer verschillende wateren, zoals beschutte en zonnige veldvelden, plassen en vennen aanwezig is. Ook bij kleinere sloten, waar lastodde, gele is en net een belangrijk bestanddeel van de oeverbegroeiing vormen, wordt zij waargenomen. Een deel van de waarnemingen is afkomstig uit de beekdalen van Drentse Aa, Peizerdiep, Hunze, Ruiner

Vroege glazenmaker mannetje

Aa en Wolf Aa. Of het altijd om populaties gaat is moeilijk te zeggen. Zeker in Zuidwest-Drenthe kunnen veel waarnemingen betrekking hebben op zwervers die afkomstig zijn uit de laagveengebieden van Noordwest-Overijssel en Friesland.

Toekomst / Bedreiging

De vroege glazenmaker had in de Rode Lijst van 1997

de status 'kwetsbaar'. Sinds 2002 laat de soort in het Landelijk Meetnet Libellen echter een sterke toename zien. Dit heeft er toe geleid dat de status op de Rode Lijst van 2011 is gewijzigd in 'Thans niet bedreigd'. Ook in Drenthe gaat de vroege glazenmaker sterk vooruit. Wanneer de waterkwaliteit blijft toenemen en verlandingsvegetaties zich kunnen ontwikkelen, dan lijkt verdere uitbreiding van de soort voor de hand te liggen.

Vroege glazenmaker vrouwtje

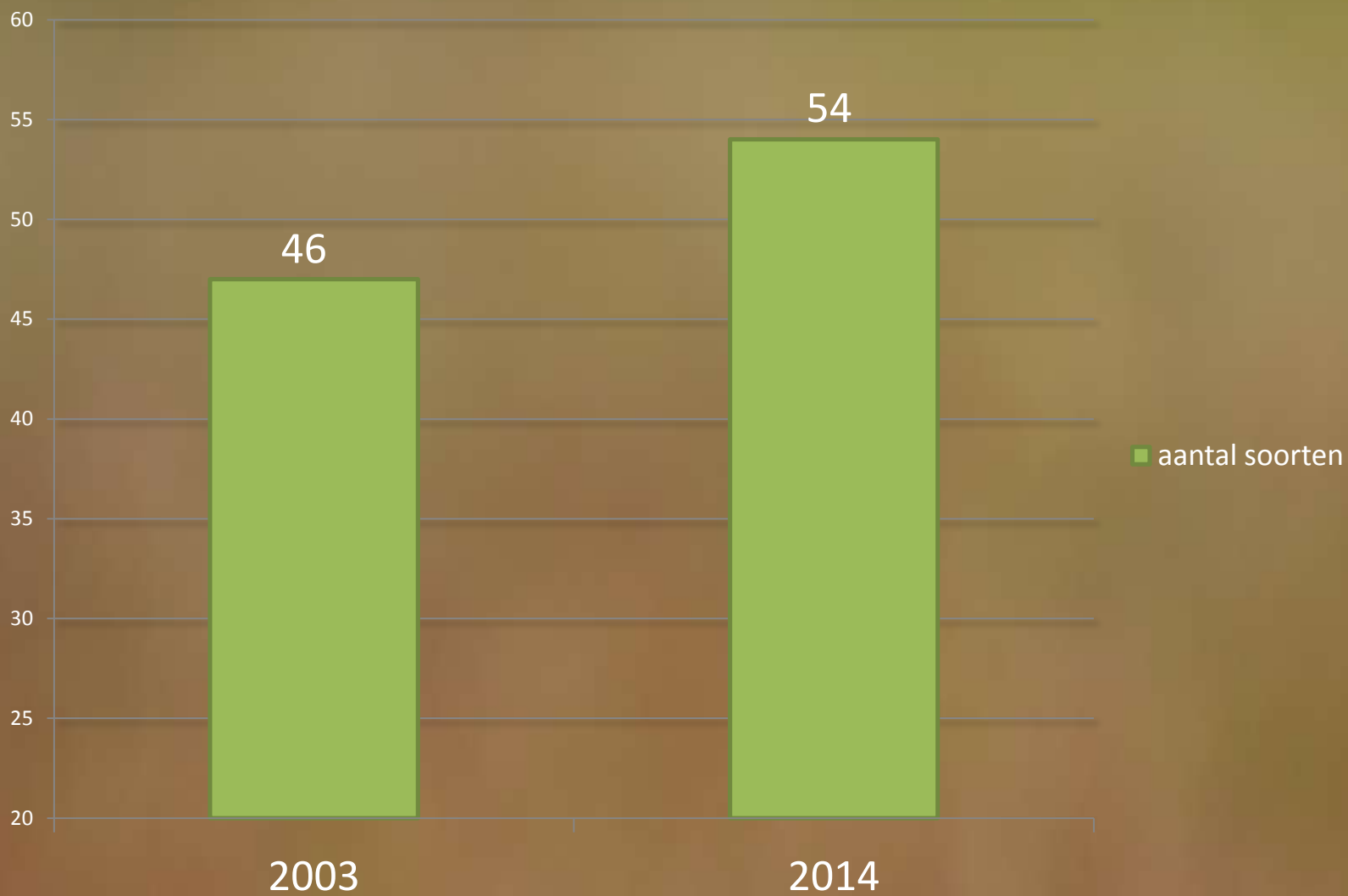
Nieuw

- Kleurvormen van waterjuffers
- libellenfauna agrarische gebieden
- Gebiedsdekkend onderzoek

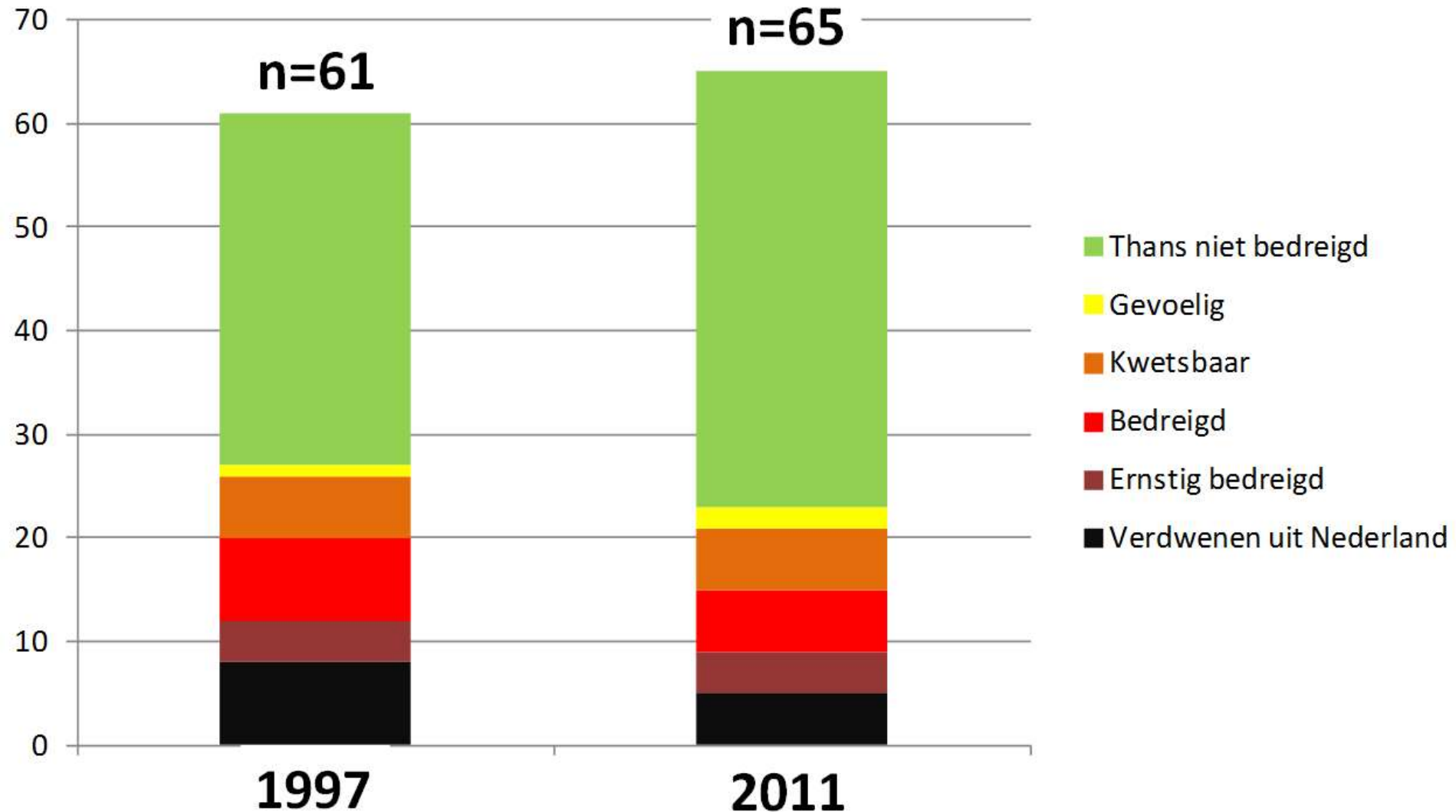
Juffers vs Libellen

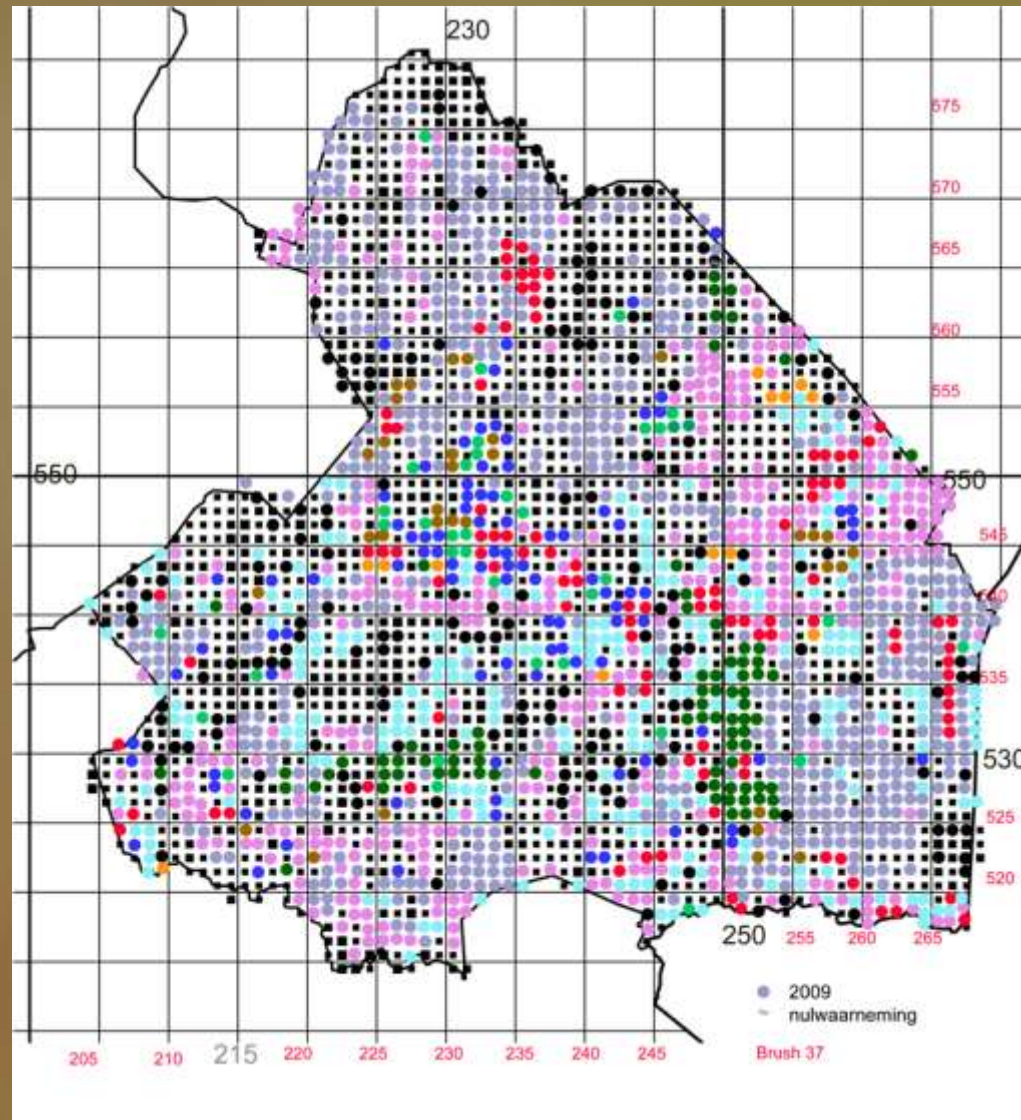
Vergelijking 1997-2011

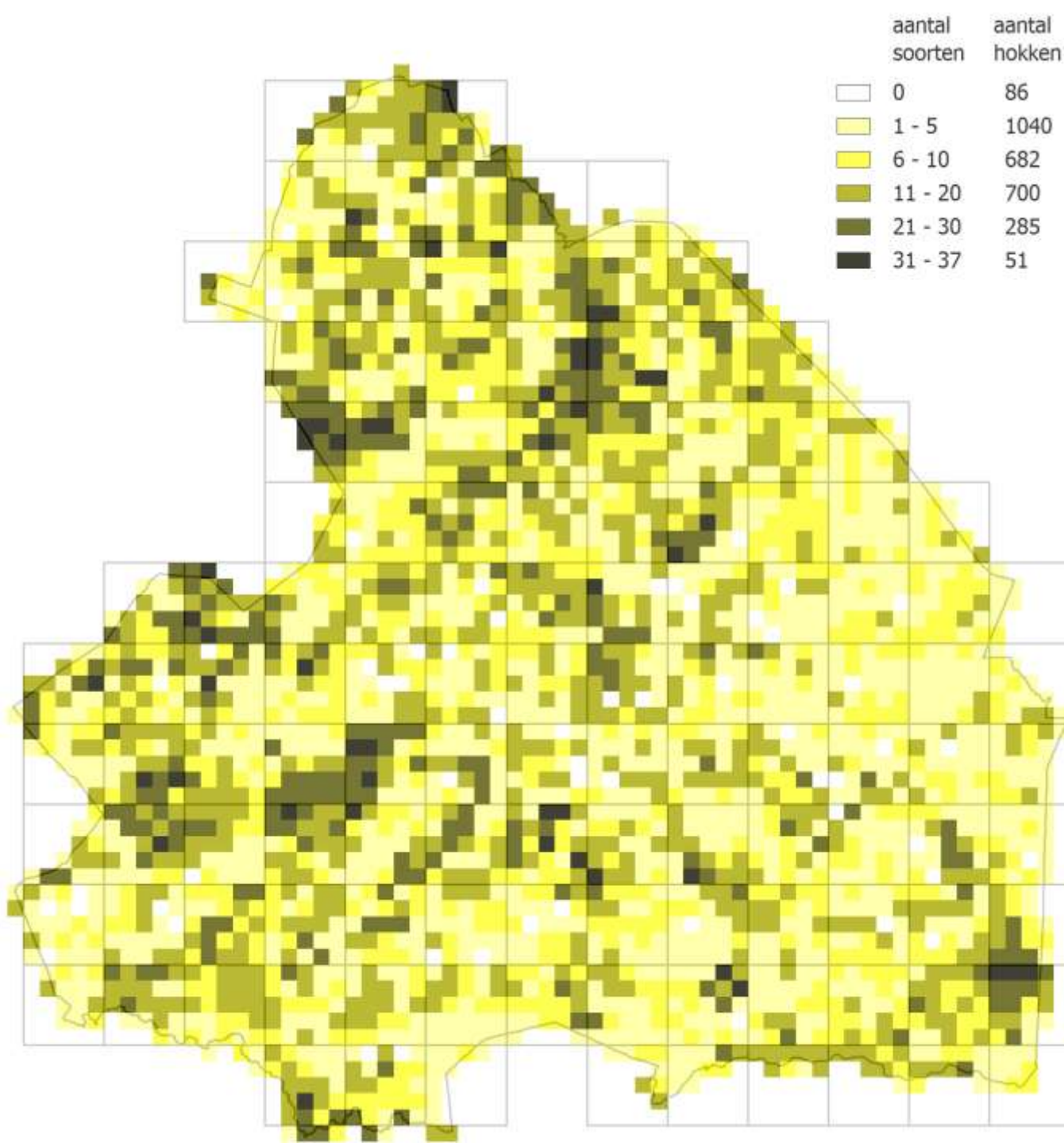
Rode lijst libellen 2011

1997-2007

2011

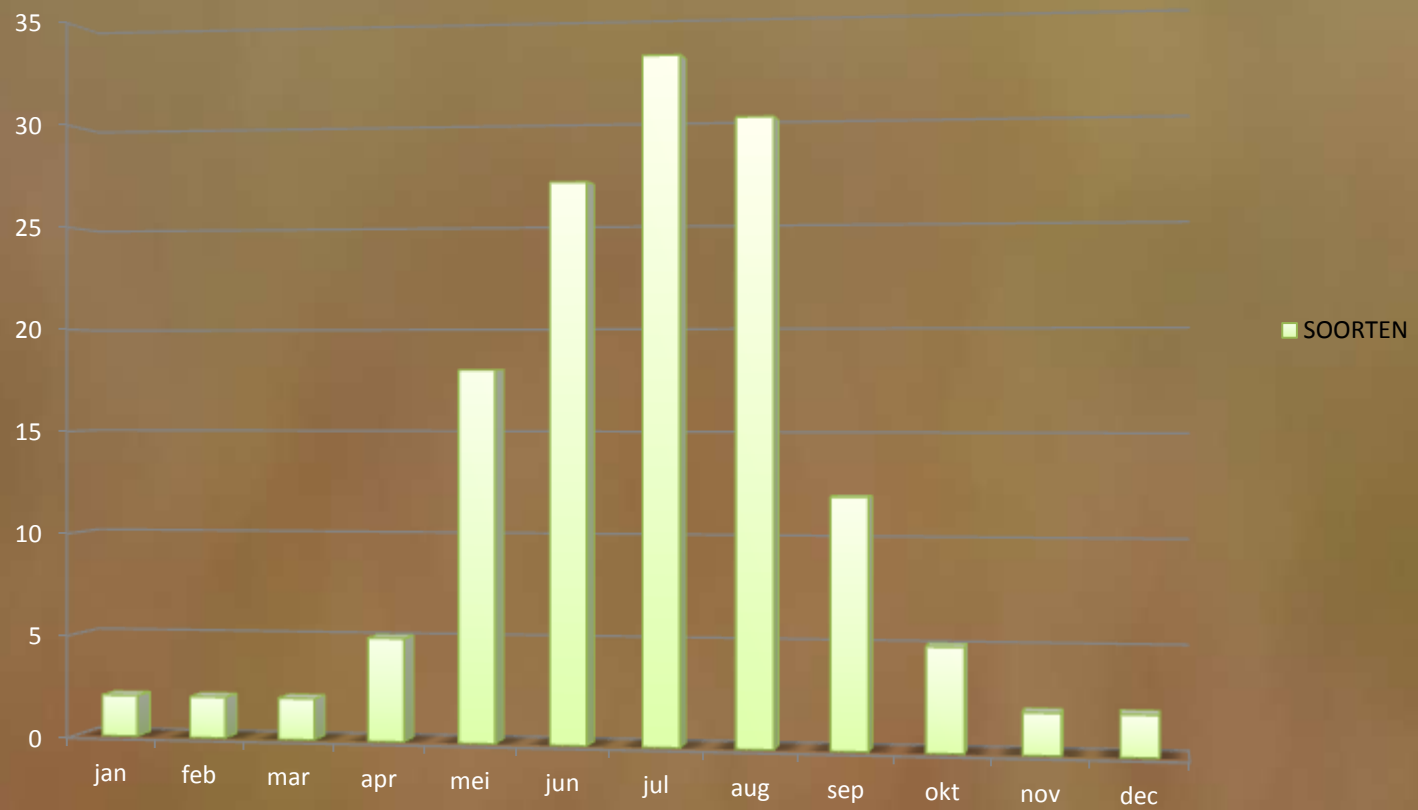

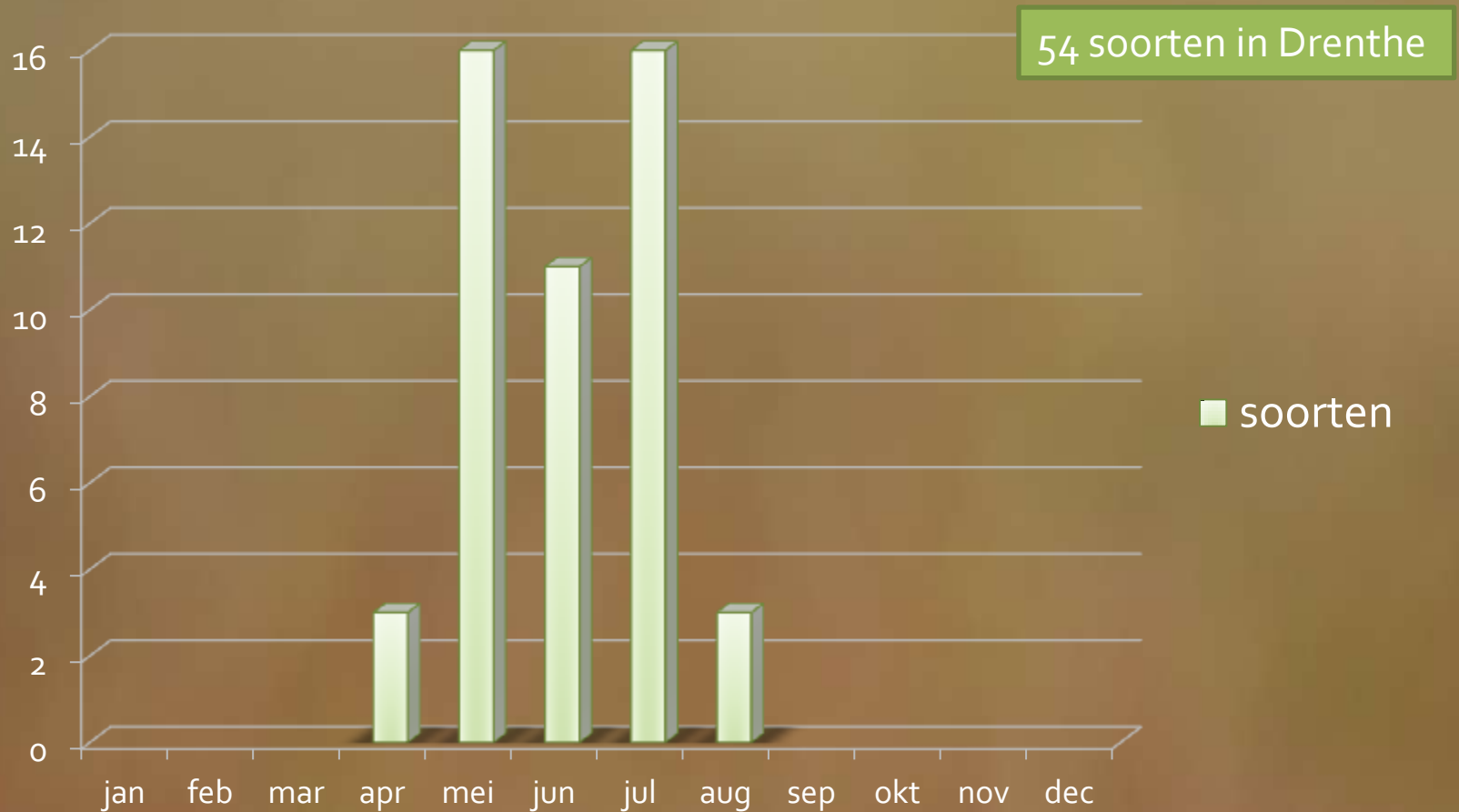

Hoeveel soorten

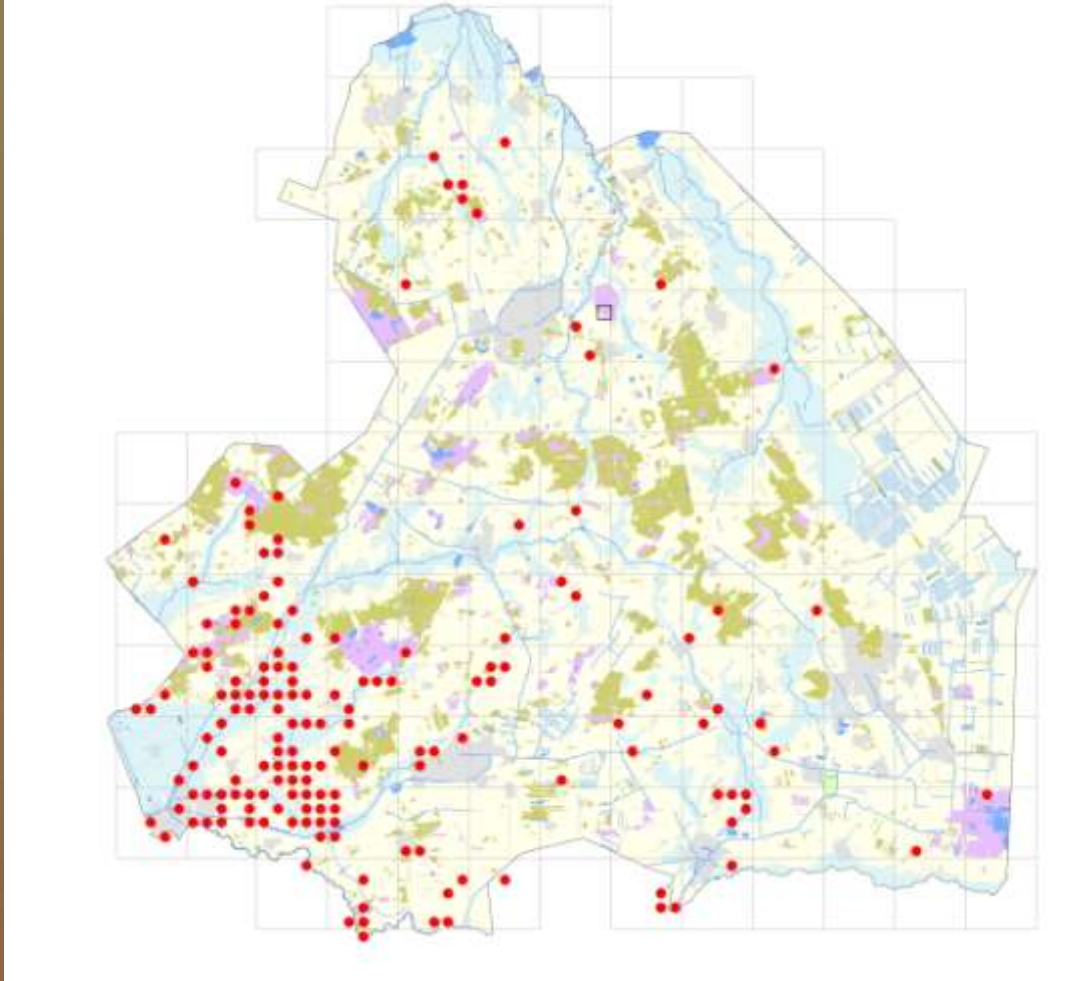
54 soorten in Drenthe

Uitsluipmoment van libellen

Nieuwkomers

Bandheidelibel

Beekrombout

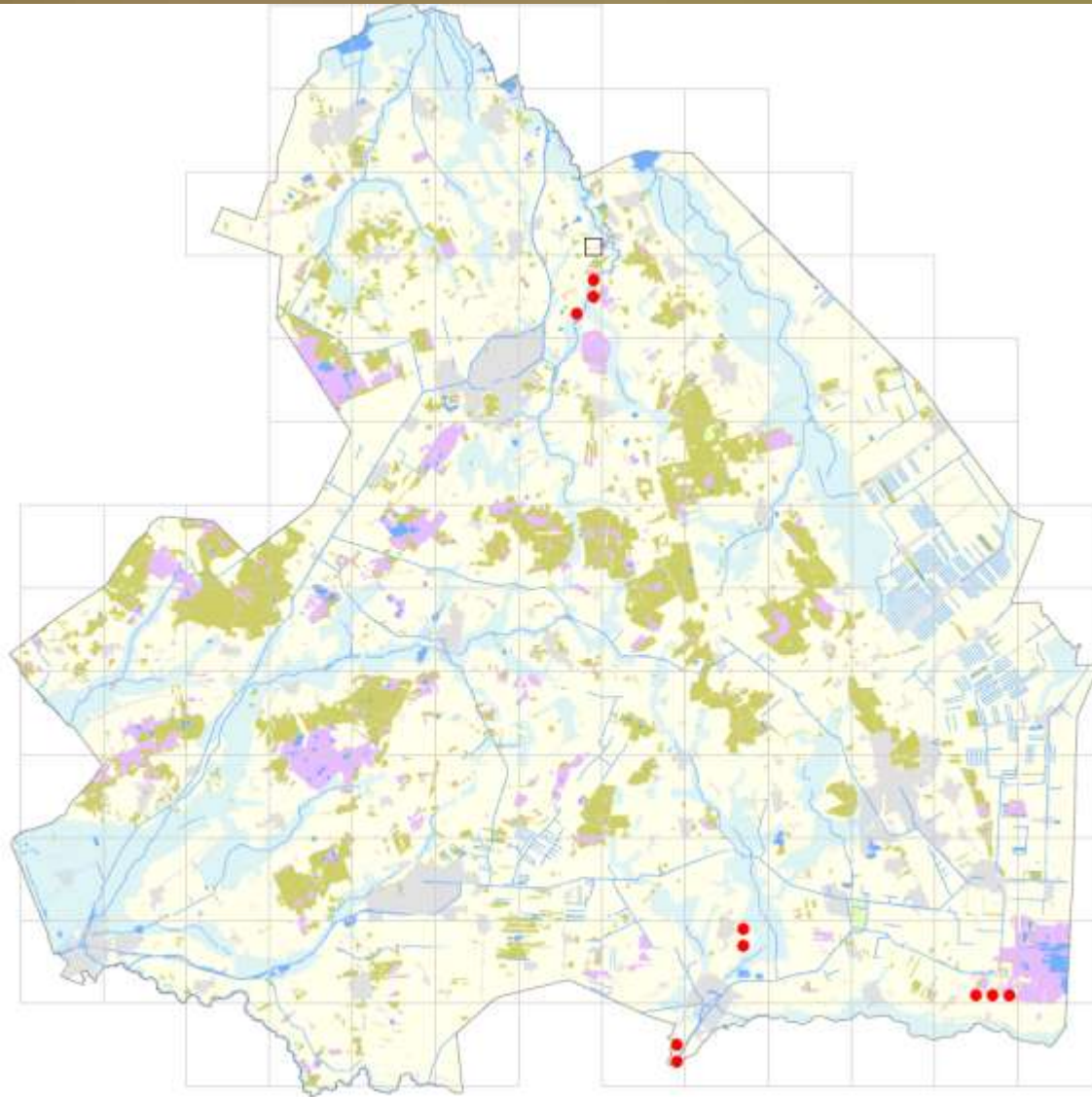

Ronald Reuderink

Beekrombout

Beekrombout

AGRARISCH GEBIED

AGRARISCH GEBIED

Tabel 1: De libellenfauna van het NP Dwingelderveld en omliggend agrarisch gebied in de periode 2007 - 2012. In de tabel staan de percentages waarin de libellensoorten in beide gebieden voorkomen.

* = Habitatrichtlijnsoort. ** = Rode lijst.

% voorkomen	Dwingelderveld	Agrarisch
Noordse winterruil	100	0
Vierkleurruiter **	100	0
Maanwaterjuffer **	100	0
Tengse perlewaterjuffer	100	0
Verglazenmaker **	100	0
Zwarte heidelbe	100	0
Groene heidelbe	100	0
Groene winterruil *	100	0
Noordse glazenmaker **	100	0
Groene glazenmaker *	100	0
Tengse perlewaterjuffer	96	4
Korstejuffer	93	7
Zwarte perlewaterjuffer	92	8
Bruine winterjuffer	83	17
Bruine heidelbe	81	19
Vervier	80	20
Smegejuffer	80	20
Tengse grasjuffer	77	29
Groene oeverlibel	67	33
Vuurlibel	67	33
Vuurjuffer	62	36
Grote keizerlibel	60	40
Paardenbij	60	40
Azuurwaterjuffer	60	40
Steenrode heidelbe	57	43
Houtperlewaterjuffer	56	44
Groene perlewaterjuffer	55	45
Blauwke heidelbe	55	45
Noordse winterjuffer *	50	50
Plutabuk	43	57
Zwarte heidelbe	43	57
Vroege glazenmaker	36	64
Bruine glazenmaker	32	68
Blaue glazenmaker	29	71
Lenteaantje	29	71
Variabele waterjuffer	25	77
Metasjanserlibel	21	79
Watersnuffel	12	88
Wierboekjuffer	12	88
Blaue bredesteekjuffer	8	94
Barndheidelbe	4	96
Kleine roodoogjuffer	0	100
Glasrijder	0	100
Bruine korenbout	0	100
Grote roodoogjuffer	0	100
Totaal aantal soorten	41	35

NP Dwingelderveld met de ligging van de luchthaven van het natuurgebied (groen) en het aangrenzende agrarisch gebied (bruin) in Zuidwest-Drenthe.

Mondengebied, een agrarisch gebied ten noorden van het Bargerveen. Dit gebied is een ontgonnen hoogveen van ongeveer 25.000 hectare. In het Mondengebied liggen veel vijken met een gevarieerde water- en oevervegetatie. Sommige wateren waren bedekt met een dichte laag algenflab, andere waren vrij van flab en bevatten op het oog schoon, helder water. De libellenfauna verschildt hierdoor ook sterk. Zo werd bij inventarisaties langs sommige wijkoevers een tiental soorten over een oeverlengte van 50 meter aangetroffen, terwijl bij een vlakbij gelegen wijk geen enkele libel werd waargenomen. De aanwezigheid van onderwaterplanten en een rijke oevervegetatie was meestal bepalend voor de aanwezigheid van libellen.

Tabel 2 (zie volgende pagina) laat de in het Bargerveen en in de agrarische omgeving aangetroffen soorten zien. De soortensamenstelling wijkt niet sterk af van het Dwingelderveld en omgeving. Soorten die typisch zijn voor vennen en veentjes worden (vooral) in het Bargerveen aangetroffen. In juni werden in het agrarische gebied vooral variabele waterjuffer en grote roodoogjuffer waargenomen. Hierbij kwam de variabele waterjuffer in de hoogste dichtheden voor, maar de grote roodoogjuffer bleek in meer kilometerhokken voor te komen.

Kanaal in Zinderdorpse veld (omgeving Coevorden) in augustus 2011. Een kanaal met veel grote roodoogjuffers (links), blauwe bredesteekjuffers (rechts) en enkele lenteaantjes.

Tabel 2: De libellenfauna van het Bargerveen en omliggend agrarisch gebied in de periode 2007 - 2012.

In de tabel staan de percentages waarin de libellensoorten in beide gebieden voorkomen.

* = Habitatrichtlijnsoort. ** = Rode lijst.

% voorkomen	Bargerveen	Agrarisch
Vierkleurruiter **	100	0
Tengse perlewaterjuffer	100	0
Noordse glazenmaker **	100	0
Vuurlibel	100	0
Zwarte heidelbe	100	0
Bruine korenbout	100	0
Groene winterruil *	100	0
Bruine winterjuffer	100	0
Barndheidelbe	100	0
Verglazenmaker **	92	8
Maanwaterjuffer **	91	8
Bruine heidelbe	83	17
Tengse perlewaterjuffer	82	16
Korstejuffer	75	25
Smegejuffer	73	27
Zwarte heidelbe	70	30
Groene heidelbe	67	33
Vervier	60	40
Noordse winterruil	57	43
Vuurjuffer	56	50
Houtperlewaterjuffer	55	50
Plutabuk	48	52
Groene perlewaterjuffer	44	56
Blauwke heidelbe	42	60
Blaue glazenmaker	38	62
Grote keizerlibel	34	66
Paardenbij	33	67
Blaue bredesteekjuffer	33	67
Steenrode heidelbe	33	70
Variabele waterjuffer	29	71
Groene oeverlibel	27	73
Metasjanserlibel	27	75
Bruine glazenmaker	17	83
Watersnuffel	15	85
Lenteaantje	13	87
Vroege glazenmaker	11	89
Wierboekjuffer	8	92
Kleine roodoogjuffer	7	93
Glasrijder	5	95
Groene glazenmaker *	0	100
Azuurwaterjuffer	0	100
Grote roodoogjuffer	0	100
Totaal aantal soorten	39	33

De glazenmaker werd tijdens het witte hokkevenproject in het Mondengebied vaak waargenomen, soms meerdere exemplaren tegelijk en ook per meterwijdte.

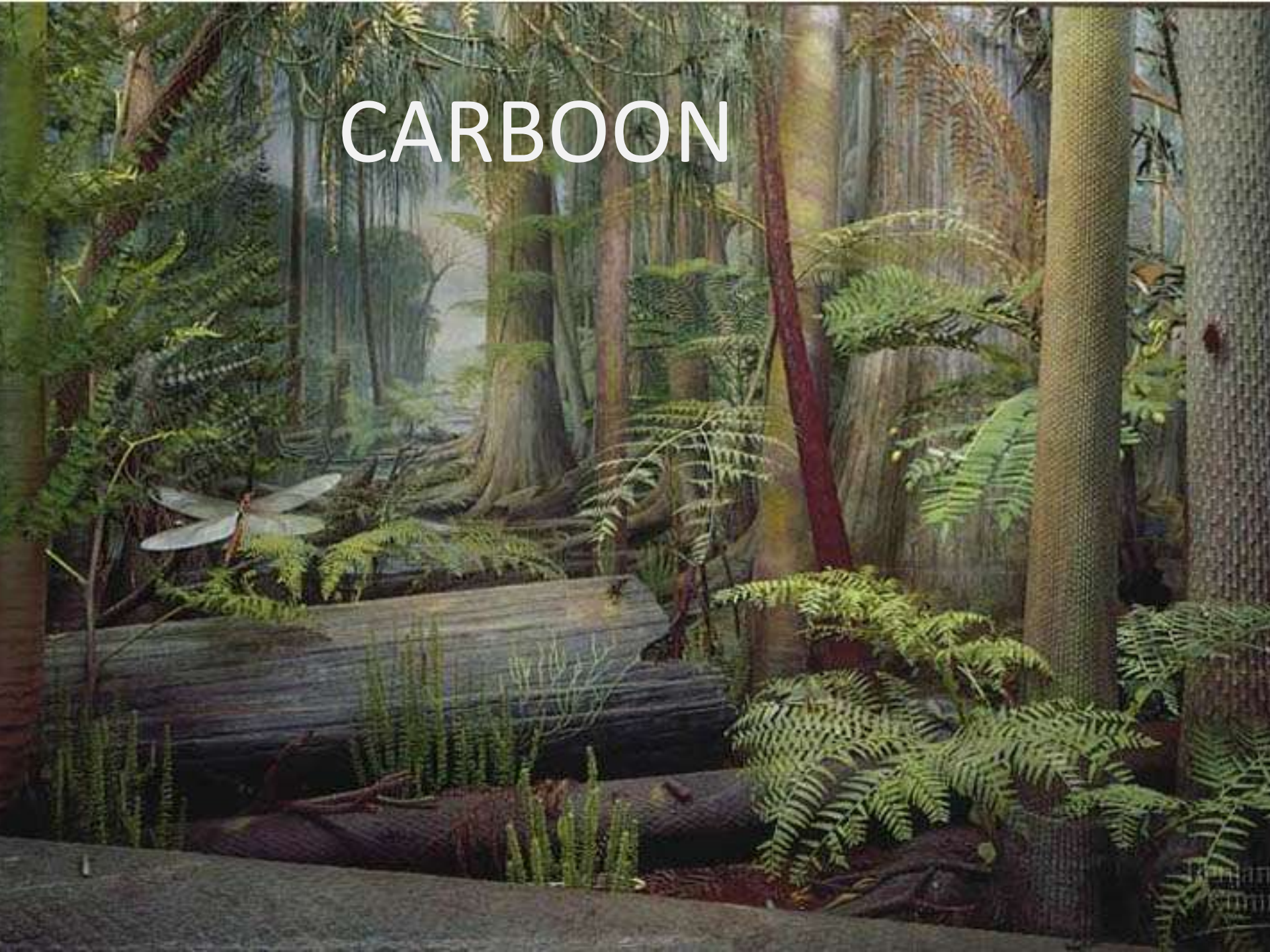

Het Bargerveen met de ligging van de luchthaven van het natuurgebied (groen) en het aangrenzende agrarisch gebied (bruin) in Zuidwest-Drenthe.

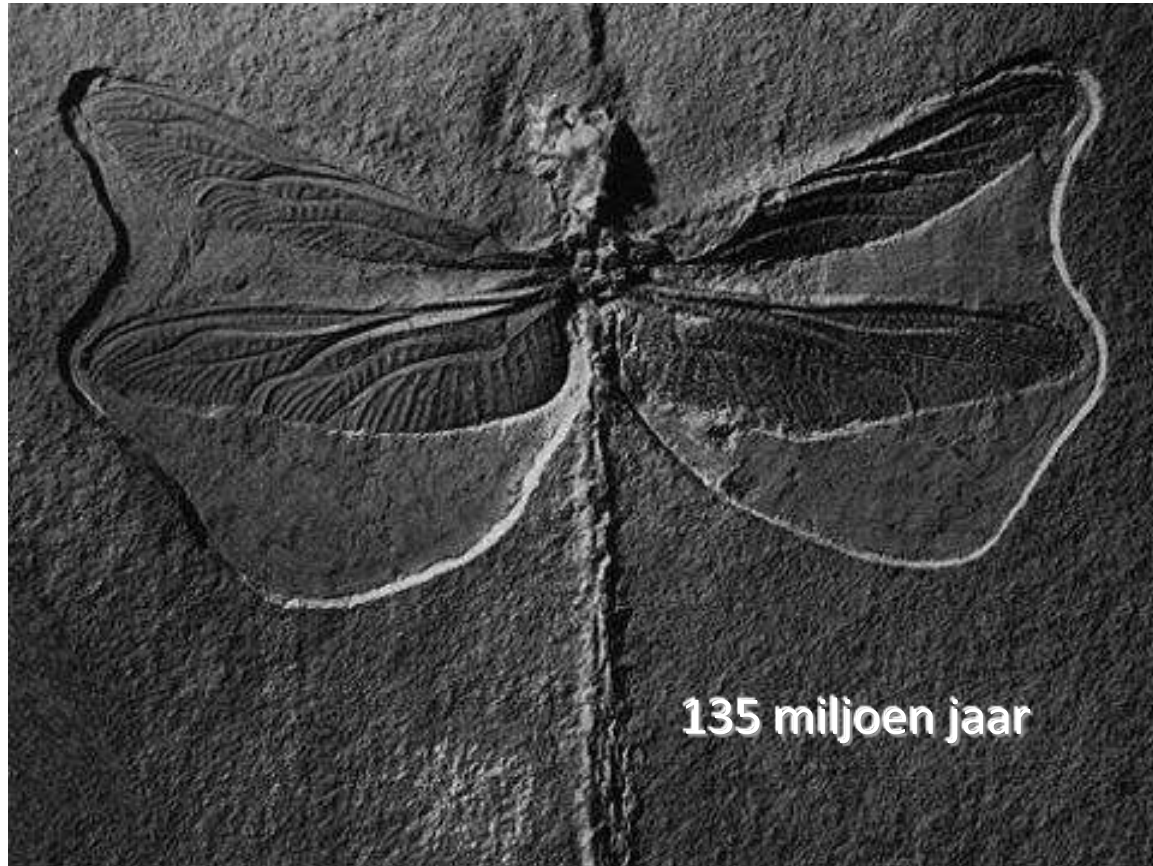

Grote roodoogjuffer is de meest typische bewoner van agrarische gebieden in Drenthe.

CARBOON

“Levende fossielen”

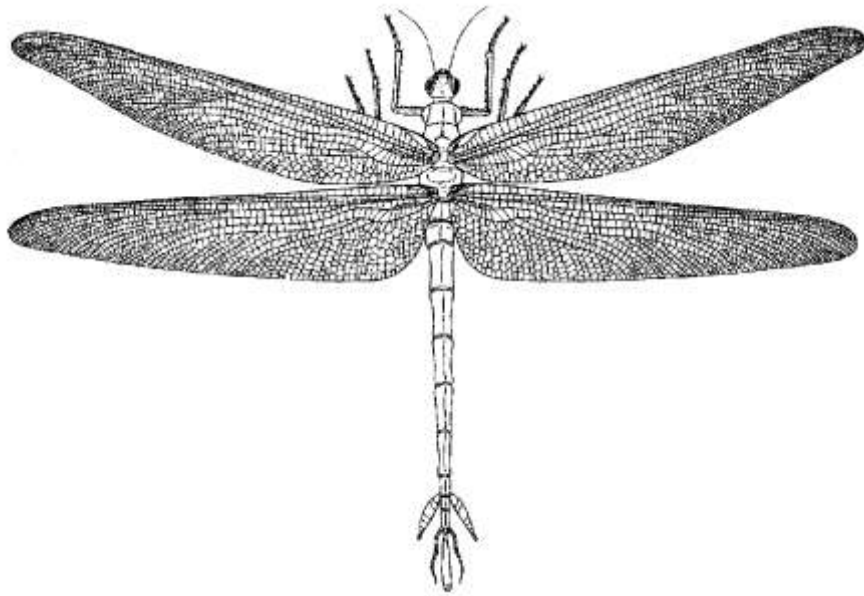

Neuropsis permiana

...us reconstructed this
model in life-size (72 cm wingspan)
for the University Museum of Clausthal-
Zellerfeld. He worked in cooperation
with Prof. Carsten Brauckmann.

“Oud en Modern”

Bionic opter

Vliegend model

Eten en gegeten worden

BIOTOPEN

- Hoogveen
- Laagveen
- Zandgronden

-
- A photograph of a wetland area. In the foreground, there is a body of water with ripples. Tall grasses and reeds are growing out of the water. The background shows a cloudy sky. The overall scene is a natural, wetland environment.
- Vennen
 - Beken
 - Kanalen
 - Sloten
 - Zandwinningplassen

Noordse glazenmaker

Noordse glazenmaker

HOOGVEEN

Noordse glazenmaker

Venglazenmaker

Enorme aantallen

Noordse witsnuitlibel

Enorme aantallen

Gerard Abbingh

300 huidjes op 50 meter

Hoogveen Biotoop

Hoogveenglanslibel

Christophe Brochard

LAAGVEEN

Noordse winterjuffer

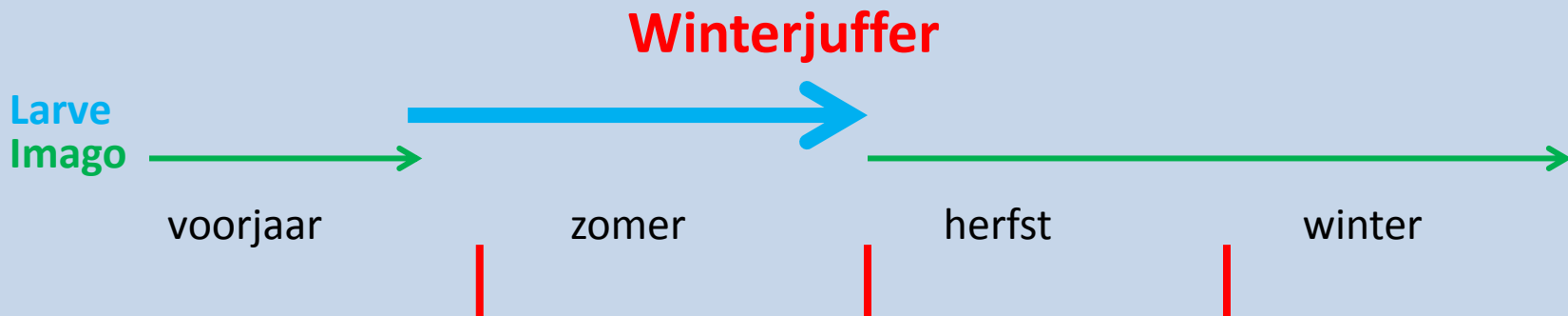
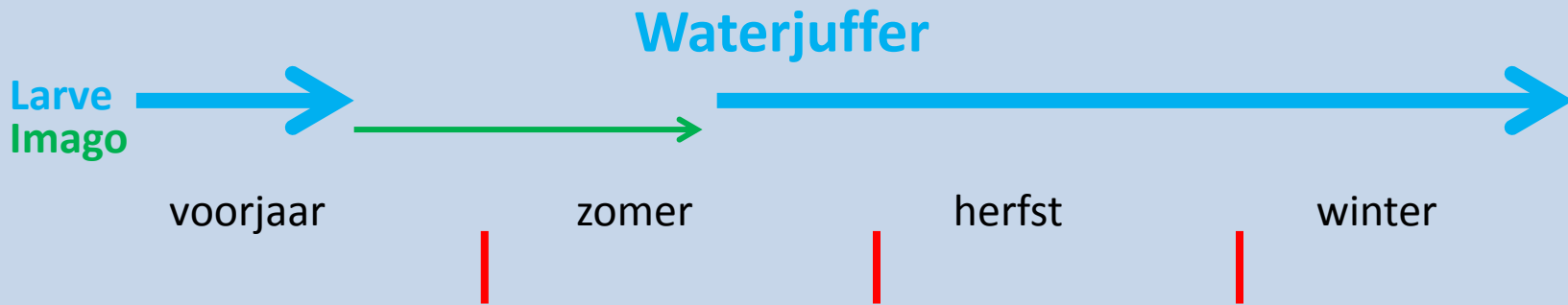
Noordse winterjuffer

Noordse winterjuffer

Levenscyclus **Waterjuffer** & **Winterjuffer**

Overwintering Noordse winterjuffer

Voortplanting

Bruine winterjuffer rukt op

A photograph of two damselflies, identified as Bruine winterjuffer (Brown Winter Damselfly), perched on thin, vertical reeds. The damselfly on the left is on a lighter-colored reed, while the one on the right is on a darker, more yellowish-brown reed. Both insects have long, slender bodies, large eyes, and transparent wings with visible venation. The background is a soft, out-of-focus green, suggesting a natural habitat like a pond or stream.

Aanwezigheid Bruine winterjuffer
2013 – 3%
2014 – 10%

Coulissenlandschap

VENNEN

Inventarisatie Gevlekte witsnuitlibel

VENNEN

Matig voedselrijk ven

Monitoring 8 jaar

Totaal 35 soorten

BEKEN

Weidebeekjuffer

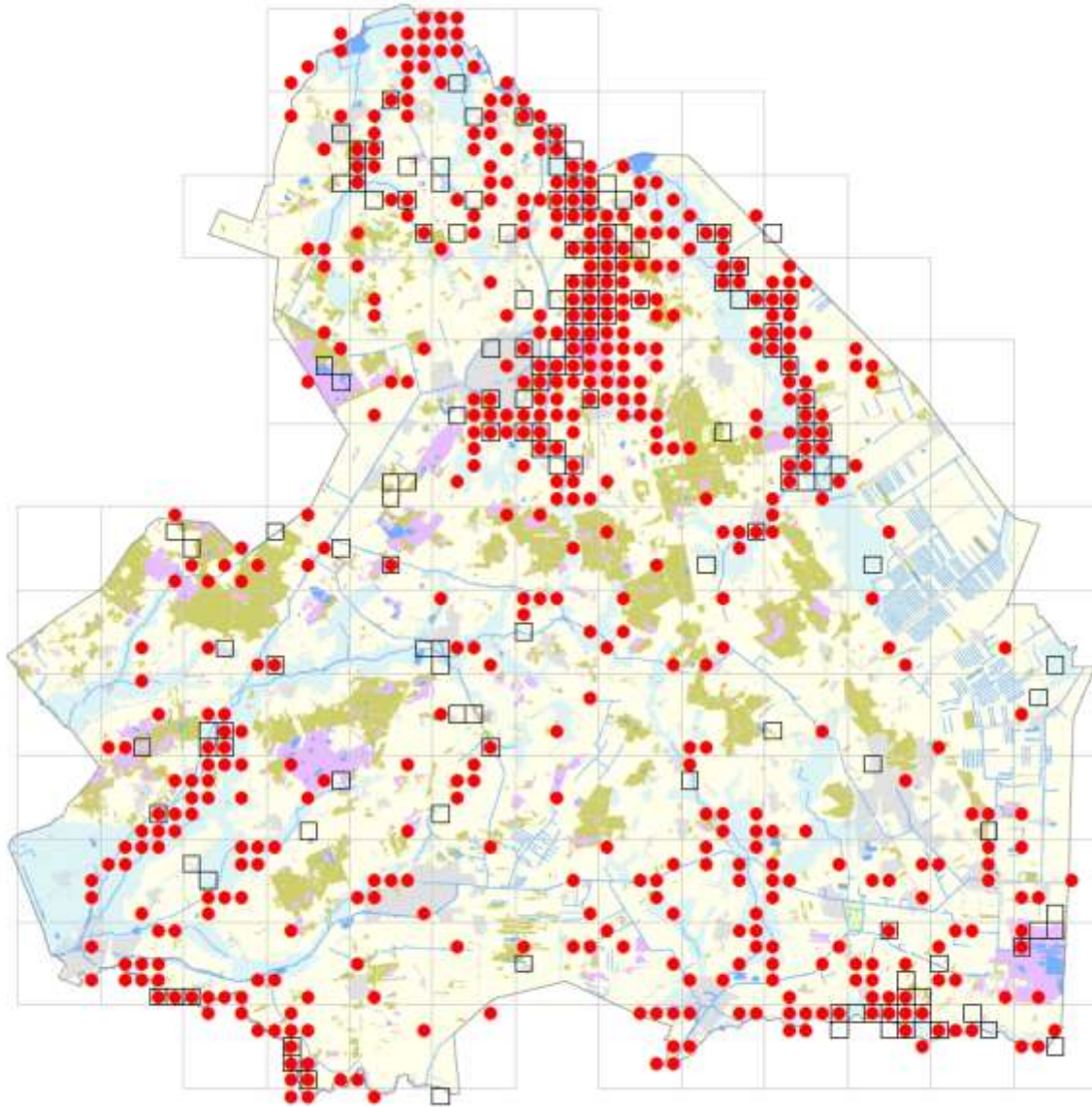

Weidebeekjuffer

Taarloose diepje

Weidebeekjuffer

Is er leven na de atlas?

